СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 253. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 29. жовтня, 1929. VOL. XXXVII. No. 253. Jersey City, N. J., Tuesday, October 29, 1929. THREE CENTS.

ВІДЗНАЧЕННЯ ЙОНҐА ЯК „ПРАКТИЧНОГО ІДЕАЛІСТА"

НЮ ЙОРК, 28. жовтня. — В річницю 71-літних уродин великого американського президента, Теодора Рузвелта, влаштовано величавий бенкет, на якім наділено Овена Д. Йонґа медалю Рузвелта. Отсе відзначення одержав він за свої труди, яких доложив, щоби довести до згоди в справі репарацій.

В грамоті піднесено, що Йонґ являється „надзвичайним послом нового віку", називаючи його „практичним ідеалістом", котрий упорядкував фінанси світа та довів народи до згоди, кладучи в той спосіб трівкі основи міжнародного мира.

ВОКЕР ВИЙДЕ ПОБІДНИКОМ.

МИМО ТОГО РЕПУБЛИКАНСЬКА ПАРТІЯ ВЕДЕ ЗАВЗЯТУ КАМПАНІЮ, БО ХОЧЕ ЗНИЗИТИ ПОБІДУ ВОКЕРА ДО МІНІМУМА. В ТОЙ СПОСІБ ХОЧУТЬ РЕПУБЛИКАНЦІ ЗАБЕЗПЕЧИТИ СОБІ ВИБІР РЕПУБЛИКАНСЬКОГО ҐОВЕРНОРА.

НЮ ЙОРК, 28. жовтня. — Републиканський кандидат на мейора, Фіорелло Ля Ґардія, твердить, що він побе демократичного кандидата Вокера більшістю 150,000 голосів. Знову демократи певні, що Вокер вийде мейором більшістю пів мітягнути на свою сторону як найбільше голосів.

Це справді справа виглядає так, що вибір Вокера запевнений. Самі републиканці певні цього. Дивним виглядає тільки це, що мимо того, що програна Ля Ґардії цілком певна, сам Ля Ґардія і партія ведуть шалену кампанію, щоби перетягнути на свою сторону як найбільше голосів.

Виходить, що тайна тої кампанії не лежить у виборі мейора Ню Йорку, але деінде. Ото републиканці хочуть при виборах у 1930 році переперти републиканця ґовернором нюйорського стейту. Тому вже тепер готуються до тих виборів, гуртуючи свої сили. До цього надаються їм найкраще теперішні вибори на мейора міста.

„ВОЛ СТРІТ" НЕ ВІДПОЧИВАЄ.

НЮ ЙОРК, 28. жовтня. — Звичайно в неділю біля нюйорської біржі пусто, як у якій пустині. Та минулої неділі було інакше. Всі бюра були переповнені машиністками й урядовцями, котрі працювали цілий день, щоби довести книжки до порядку. Крах на біржі завдав брокерам такої роботи, що треба була працювати днями й ночами та наймати повно нових сил, щоби залагодити численних спекулянтів, а головно, щоби подбати про себе самих і не наразити себе на втрати.

ЛАБІЙСТИ НЕ ДАРМУВАЛИ.

ЗАРОБИЛИ ДЛЯ ПРОМИСЛОВЦІВ З ОДНОГО СТЕЙТУ КОНЕТИКОТ $53,000,000.

ВАШИНҐТОН, 28. жовтня. — З доходжень Сенатської Комісії в справі лабіїстів виходить, що американські промисловці держали у Вашинґтоні повно ріжних платних аґентів, котрі працювали там в їхню користь. Сенатор Тайдинґс зі стейту Мериленд оголосив комунікат, в якім доказує, що завдяки діяльности лабіїста Аенсона, тарифового дорадника сенатора Бингема, промисловці з стейту Конетикот заробили на тарифі $53,000,000. Увесь той заробок, як каже сенатор Тайдинґс, походить з кишені купуючих, бо вищі цла означають вищі ціни.

14-ЛІТНИЙ ВЛОМНИК.

НЮ ЙОРК, 28. жовтня. — Сидней Полянскі, 14-літний хлопчина, хотів вдертися до склепу через дах, щоби допуститися першого свого злочину, себто грабіжі. Та шнур, по якім він драпавсь, увірвався і хлопчина впав на подвіре та забився на місці.

ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ ПРИ ПРАЦІ.

ДОПОМАГАВ У ПОСЛІДНІМ РОЦІ ПРИ 131 КАТАСТРОФАХ.

ВАШИНҐТОН, 28. жовтня. — Із звіту, предложеного Американським Червоним Хрестом, виходить, що ця інституція видала в послідним році титулом допомог $8,096,300.

За послідних 7 літ видав Червоний Хрест допомоґ на суму $53,800,000.

ФОЛ НЕ ПІДДАЄТЬСЯ.

ВАШИНҐТОН, 28. жовтня. — Засуджений за хабарництво, бувший секретар внутрішних справ Алберт Фол робить усі можливі старання, щоби добитися нової судової розправи. В своїй апеляції опирається його оборона головно на тім, що суддя Гиц не держав себе коректно, а впливав на суддів своїми поясненнями в некористь обжалованого.

СИНАГОГИ ПУСТІЮТЬ.

НЮ ЙОРК, 28. жовтня. — 26 жидівських конґреґацій розпочали в Ню Йорку велику пропаґанду за тим, щоби притягнути дітей до жидівських синагоґ. Кажуть жиди, що це перший раз в історії жидівства трапилося таке, що треба вести між жидами аґітацію, щоби заховати їх при їхній релігії.

НАКУПИВ СКРИПОК ЗА $650,000.

НЮ ЙОРК, 28. жовтня. — Рудольф Вурліцер закупив збір старинних інструментів, головно самих скрипок, які залишилися в спадщині по покійнім Родмені Ванемейкерови. За ту колекцію скрипок заплатив він $650,000.

В той спосіб побільшив Вурліцер свою власну колекцію скрипок, яка тепер вартує понад три міліони долярів.

РОЗУМУВАННЯ СТАРОГО КУХАРЯ.

НЮ ЙОРК, 28. жовтня. — Едвард Найз, кухар-ветеран, подав репортерам, що куховарська штука в Америці так як би вже не істнувала. Тільки одні бутлеґери можуть ще мати добрих кухарів. А на те все, що подають у ресторанах, то аж лячно дивитися.

ПЕРШИЙ ЗВУКОВИЙ ФІЛЬМ НА УКРАЇНІ.

В Донбас виїхала кінематографічна експедиція, щоб там по великих містах, на заводах і шахтах знімати перший звуковий фільм на Україні — „Симфонія Донбасу". Це перша спроба звукового індустріяльного фільму. Експедицію відрядило ВУФКУ.

ВІДГОМІН БОМБОВИХ ЗАМАХІВ.

Після бомбових замахів у Львові арештовано ряд осіб, яким польська поліція приписує ці замахи. Деяких з них перевезено до слідчої вязниці. Це є: Попадюк, Т. Крушельницький, Кирилюк, Наорлевич, Гатовський, Махницький, Добрянський, Р. Качмарський, Андрушко, Огородник, Р. Біда, М. Терещук, І. Вацик. В останніх днях арештовані отсі студентки: М. Кравців, Конрад, Кордуба, Герасимович, Медвідь, Пікас, Гординська, Я. Кліш і Стефанія Шушкевич.

ЗНАЙДЕНО ІСТОРИЧНЕ МІСТО ДОНЕЦЬ.

Комгосп провадить шляхові роботи під Харковом. Недавно в районі Карачівки, розкопуючи землю, робітники знайшли стародавнє словянське поселення XI—XII в.

Викопали чимало кісток та зубів ріжних свійських тварин, а також рештки диких звірів (роги лося, оленя, кливаки кабана, тощо). На території поселення збереглися викопані ями. В них або залишки печей, або сховища зерна. В деяких ямах знайдено якусь крихку речовину. В одній ямі було обгоріле дике просо, якого тепер уже не вживають.

Слід зазначити, що підчас роскопки знайшли чимало річей хатнього вжитку, як от: амфоруватий посуд, залізні коси, металеві ґудзики, намиста. Можна думати, що поселення являє собою залишки давнього міста Донець, з яким звязується „Слово о полку Ігоревім". Це поселення, очевидно, належить до давніх селищ Сіверян.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ КООПЕРАТИВНО-ГОСПОДАРЧОГО ЖИТТЯ.

По нагінці на політичне життя українського народу під Польщею пішла навала на неполітичні, ґімнастично-пожарні орґанізації, Луги і Соколи. Тепер прийшла черга на господарче життя. Польській владі не подобається, що український нарід орґанізується в кооперативи й вона кладе цій роботі всякі перешкоди.

Заходом кооператив „Наша поміч" у Ремізівцях мало відбутися при кінці вересня кооперативне свято. Було вже зроблено всі заходи, коли в останній хвилі золочівське староство заборонило свято „з огляду на прилюдну безпеку". Тесаме сталося в долинському повіті, де староста заборонив кооперативне свято в Перегінську. Тесаме діється скрізь по західно-українських землях під Польщею. Група активних одиниць в Дубні від кількох місяців робила заходи, щоби виєднати дозвіл на отворення філії „Сільського Господаря". Та дубенське староство такого дозволу не дало. Коли оснувателі зробили проти такої самоволі старости рекурс, то волинський воєвода рекурс відкинув, чим припечатав заборону оснування господарчої організації на Волині.

УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ НА РАДІО.

В неділю, 3-го листопада, на радіовій стації WEAN, The Shepard Stores, Providence, R. I., в год. 6-ій вечером, буде співати українські пісні мішаний хор „Український Боян" української православної церкви з Вунсокет, Р. Ай., під проводом о. Вол. Каськова.

Згаданий хор відспіває слідуючі пісні: **Ой зійшла зоря,** Леонтовича; **Через поле широкее,** Стеценка; **Ой сивая тая зазуленька,** Стеценка; **Кант про сирітку,** Яцевича; **Пісня Січових Стрільців,** Гайворонського; **Ченчик,** Кошиця; **Ой дівчина Уляна,** Кошиця; **Качки,** Леонтовича; **Збірка народних пісень,** Лисенка; **І по той бік гора,** Давидовського; **Ой сяду я в понеділок,** Леонтовича; **Стелися, барвінку,** Давидовського.

Цей виступ „Українського Бояна" має перед собою важну задачу і коли здобуде похвальне признання від слухачів радія, тоді буде ще співати й на инших великих стаціях радіових. Українська суспільність повинна цю справу як найщирійше підперти, засилаючи листи признання на повище подану адресу радіової стації з дописком „Український Боян".

КАРІЄРА.

По звістках з Вильна полководець радянської армії на Далекому Сході. Бліхер, відограв у р. 1921—24 у Вильні ролю провокатора, виступаючи там як муж довіря високої монархістичної російської ради. Він вів аґітацію серед російських старшин, намовляючи їх вернутись до Росії. Одночасно був він у порозумінні з бувшим ґенералом армії Юденича, Ветренкою, що рік мешкав у Вильні.

ПАМЯТНИК Т. ШЕВЧЕНКОВИ.

Остаточно розроблено конкурсні завдання спорудження памятника Т. Шевченкови. Їх ухвалили художньо-скульптурні; копа Харкова. Всі завдання випустять книжкою на ріжних мовах, бо на памятник оголосять всесоюзний конкурс. Крім того в книжці будуть умови конкурсу, біоґрафія Шевченка, низка портретів, фотоґрафії майдану Тевелева, де поставлять помятник; та бібліоґрафія.

ПІДГОТОВКА ДО ВІЙНИ.

Польща скорим ходом виконує будову нових залізниць на галицькім Покуттю. Ці залізниці мають злучитися із залізничими лініями румунськими. Одна лінія нормально-торова має переходити через Кути-Вижницю на румунську територію й взагалі має лучити Покуття з лінією Снятин-Львів, друга лінія буде вузько-торова на шляху Кути-Гринівці до румунської границі. Під першу лінію інжинири вже витичили терасу, а друга вузько-торова вже будується. Рівночасно взялися до відбудови знищених у часі війни залізничих мостів на Черемоші коло Кут і на Дністрі коло Заліщик, щоби пустити в рух залізниче сполучення на лінії Заліщики-Коломия і Кути-Вижниця. Все це робиться на те, щоби мати готовою низку залізничих шляхів до перевозу війська та воєнного матеріялу на випадок нападу на Радянську Україну, як це передбачено в „таємному" польсько-румунському військовому договорі.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ КОРАБЛІ У ПОЛЬСЬКИХ ВОДАХ.

Большевицька фльота робить маневри на Балтійськім морю й зайшла аж коло польської пристані Ґдині. Поляки дуже обурені цим, бо большевицька фльота зайшла у польські води, не прохаючи дозволу. Польща звернеться з протестом до Москви.

ЧЕРНІВЦІ МАЮТЬ СВІЙ РЕКОРД У ДІТЯХ.

Етті Рот породила 17. вересня в год. 7. рано 3 дітей. Двоє з них не живуть, а одно здорове. Характеристично, що порід наступив по 6-ох місяцях. Батько дітей помер перед місяцем.

НАУКОВЕ КІНО В КИЇВІ.

5-го жовтня ВУФКУ й ОРПС відкривають спеціяльний кінотеатр для науково-культурних фільмів у кольонній салі ОРПС. У цьому театрі влаштовуватимуть сеанси з спеціяльними лекціями, до яких притягнуть кращі київські наукові сили. Кіно це буде загально приступне.

СВЯТКУВАННЯ ПАМЯТИ КОЦЮБИНСЬКОГО.

Столиця України урочисто відзначила 65-ті роковини з дня народження відомого українського письменника М. М. Коцюбинського. До Харкова на це свято прибули делеґації з Винниці та Чернигова. Увечері в закритому театрі центрального профспілкового саду відбулося урочисте засідання президій окрвиконкому, міськради, окрпрофради, центральної та окружної комісій в справі увічнення памяти письменника та громадських орґанізацій, присвячене роковинам.

У профспілковому саді на майдані проти кіно-театру урочисто відкрито памятник-погруддя Коцюбинського роботи скульптора Новосельського. Після цього, на спорт-майдані відбувся мітінґ, присвячений памяти письменника, а в кіно-театрі й на музичній естраді — доповіди про життя та діяльність М. М. Коцюбинського. У читальні саду влаштовано вечір української літератури з участю письменників і виставу творів Коцюбинського та літератури про нього.

По всіх клюбах вечірки, присвячені памяти письменника. На багатьох підприємствах уже проведено низку лекцій і доповідей про творчість Коцюбинського.

Окружна комісія в справі увічнення памяти письменника утворила десять стипендій ім. Коцюбинського для учнів міських шкіл семирічок і пять стипендій для учнів профшкіл в окрузі.

Відзначення памяти Коцюбинського в Чернигові обернулося на велике свято української радянської культури на всіх підприємствах, у клюбах та школах. Відбулися масові збори, присвячені життю та творчости письменника. Прибули численні делеґації з Харкова, Київа й Винниці. В міському театрі відбулося врочисте засідання, на якому виступали представник уряду Кулик, від Наркомосвіти Полоцький, від харківської міськради Стеценко, брат письменника Хома Коцюбинський і робітники найбільших підприємств з Харкова та Київа. Від імени металістів Харкова передав трудящим Черниговщини погруддя письменника робітник Колін.

ЧЕРВОНИЙ ТЕРОР У СЕЛАХ ЗРОСТАЄ

СЕЛЯНЕ ПАЛЯТЬ ЗБІЖЖА, ЩОБИ НЕ ЗДАВАТИ ЙОГО УРЯДОВИ. ВЛАДА РОЗСТРІЛЮЄ СЕЛЯН ПО СУДУ И БЕЗ СУДУ ПО НАКАЗАХ ЧЕКА. МАСОВІ ЗАВОРУШЕННЯ СЕРЕД СЕЛЯН ШИРЯТЬСЯ.

МОСКВА (СССР), 28. жовтня. — Офіційна большевицька телеґрафічна аґенція ТАС повідомляє, що знову розстріляно 26 селян за опозицію проти уряду. Вони виступали проти збирання урядом збіжевого податку та проти колективізації дрібних селянських господарств.

Багато селян палять своє збіжжа, щоби лише не здавати його державі. Вони вбивають і переслідують збірщиків сільсько-господарського податку й відмовляються засівати озимину. Радянська влада рішучими мірами бореться проти цього, що в свою чергу викликає ще більше заворушення й обурення серед селянства. Селянство масово переслідує та вбиває комуністів і збірщиків податків.

Біля Іваново-Вознесенська розстріляно по наказу Чека трох селян і священика за підпали, замахи та вбивство радянських аґентів і за инші форми терору. На стації Ґрівно, 60 миль від Москви, натовп напав на місцевих залізничих чекістів. Розслідування показало, що начальник залізничої стації, Телеґін, вів протирадянську пропаґанду серед людей, котрі зґромадилися на стації. Його пропаґанда знайшла відгук і натовп напав на залізниче чека та на инших комуністів з криками: „Геть комуністичних паразитів"! „Геть з поліцією"!, „Вбивайте комсомольців"! і т. д.

В районі Новосибірська пятнацять селян розстріляно за опозицію до большевицького уряду та за те, що вони палили своє збіжжа, щоби лише не здавати його державі. Большевицька влада не ховається з тим, що лише незначна частина тих розстрілів та инших форм переслідування селянства й боротьби його з урядом стає відомою широкому загалови й оголошується в пресі.

ДЕМОНСТРАЦІЯ ПРОТИ АМЕРИКИ.

АНҐЛІЙСЬКІ КОМУНІСТИ ВРЯДИЛИ ДЕМОНСТРАЦІЮ ПРОТИ АМЕРИКИ В ЗВЯЗКУ З ҐАСТОНСЬКИМ ПРИСУДОМ.

ЛОНДОН (Англія), 28. жовтня. — Лондонські комуністи врядили демонстрацію проти присуду на процесі ґастонських ткачів. Натовп комуністів у числі приблизно 500 людей старався дістатись до американської амбасади в Льондоні. Та сильні відділи кінної й пішої поліції не допустили їх до амбасади й скоро розіґнали, арештувавши трох.

З натовпу чулися ворожі виґуки на адресу американського уряду та уряду Мек Донелда, який називали капіталістичним правительством.

ЩЕ НЕМА НОВОГО УРЯДУ.

БРІЯН ДАВ ЗГОДУ ЗАЛИШИТИСЯ МІНІСТРОМ СПРАВ ЗАКОРДОННИХ В НОВОМУ УРЯДІ.

ПАРИЖ (Франція), 28 жовтня. — Лідер соціялістів-радикалів Деляде ще не сформував нового уряду. Тепер він веде переговори з соціялістами та окремими політичними діячами про умови приступлення їх до уряду.

Можна сподіватися, що закордонна політика нового уряду залишиться тасама, що була при уряді Бріяна, бо сам Бріян згодився залишитися в новому правительстві міністром справ закордонних.

ФАШИСТІВСЬКЕ СВЯТО.

МУСОЛІНІ ГОВОРИТЬ, ЩО ФАШИСТИ ВІДРОДИЛИ ІТАЛІЮ И ПЕРЕТВОРИЛИ ЇЇ В СИЛЬНУ ДЕРЖАВУ.

РИМ (Італія), 28. жовтня. — По всій Італії відбулося свято річниці вмаширування фашистів до Риму. Сім років тому фашисти доконали державного перевороту в Італії й на чолі італійського правительства став диктатор Мусоліні.

Сему річницю фашистівського перевороту, як і кожну річницю, святкували по всій Італії дуже врочисто. Майже в кожному місті відбулося роспочаття нових публичних робіт, згідно з програмою боротьби з безробіттям та державних уліпшень шляхів, будівель і т. п.

В Римі Мусоліні виступив перед многотисячним натовпом народа та фашистів, яких представники прибули до Риму майже зі всіх сторін Італії. В своїй промові він заявив, що Італія за сім років переродилася в сильну державу, якій не страшні жадні кризи. Таксамо й влада почуває себе надзвичайно сильною й сміло дивиться в майбутнє.

ВЕЗУТЬ ОСТАНКИ АМЕРИКАНСЬКИХ ВІЙСЬКОВИХ.

ЛЕНІНҐРАД (СССР), 28. жовтня. — Радянський пароплав „Лейтенант Шмідт" везе з Ленінґраду до француського порту Гавр останки 86 американських військових, що загинули в 1918—19 роках на архангельському протибольшевицькому фронті. В Гаврі труни їх будуть переладовані на американський військовий корабель, який перевезе їх до Америки.

АРАБИ ПРОТИ ПОСЕЛЕННЯ ЖИДІВ У ПАЛЕСТИНІ.

ЄРУСАЛИМ (Палестина), 28. жовтня. — Конґрес представників Арабів з Палестини, Трансйорданії, Сирії, Іракa й Єгипту ухвалив резолюцію протесту проти англійської політики створення в Палестині жидівської держави. Всеарабський конґрес домагається, щоби була спинена дальша кольонізація Палестини Жидами. Всі члени конґресу зложили урочисту присягу, що вони будуть бойкотувати жидівських торговців і домагатися, щоби це робили всі инші Араби.

Таксамо ухвалено резолюції проти суворих засудів англійського суду на Арабів, проти поширення прав Жидів на Стіну Плачу та ухвалено багато инших рішень, направлених проти Жидів. Конґрес ухвалив на 2 листопада загальний страйк, яко протест проти жидівської кольонізації Палестини.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDFD 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинoке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

В ПАМЯТЬ НАШОЇ ДЕРЖАВНОСТИ.

Зближається свято Першого Листопада. Отсе свято відродження нашої державности на землях Західної України стало у нас дуже популярним. І чим далі віддалюємося від Першого Листопада 1918 року, тим популярнішим стає це свято.

По святі Першого Листопада святкуємо в Америці рівнож і Свято Обєднання всіх українських земель в одну Соборну Українську Державу. Нікуди правди діти, що це друге свято не набрало ще тої популярности, яку має Свято Першого Листопада. Та годі з того вже заключати, що українська іміграція в Америці не доцінює ваги цього Свята Злуки як і самої історичної події. Так воно не є. Бо хоч наша іміграція це головно діти Галицької Землі, вони вже доволі свідомі того, що не сміємо глядіти на українську справу очима галицького загумінку. Коли галицькі Українці особливо радуються хоч хвилевим визволенням Галичини, хоч хвилевою своєю державою, то це тому, що вони найдовше зі всіх земель карались під польською кормигою, що вже майже 600 літ тої своєї держави не бачили.

Та всетаки треба мати на увазі при влаштовуванню свят Першого Листопада й при виголошуваних на них промовах не тільки відродженну державність на західно-українських землях, але ввесь наш державницький національний ідеал в його повній ширині, себто в виді Соборної Української Держави. Попри це приходиться нам звернути увагу ще й на програму свята. Ходить тут головно про музикально-вокальні продукції і декламації. Вже сам наш часопис дає у всім тім помічну руку. Тут друкуємо час до часу патріотичні поезії, які надаються на Свято Першого Листопада, а рівнож подали ми у свойому часі статтю відомого композитора М. Гайворонського, в якій він начеркнув музично-вокальну програму.

Один з наших читачів підніс ще одну, не менше важну справу. Ото трапляється дуже часто, що Свято Першого Листопада подобає радше на похорон української державности, як на її відродження. Бесідники уважають це свято за нагоду, щоби дати волю своїм фантазіям і плетуть нісенітниці про зраду провідників та плюгавлять всіх і вся, не здаючи собі справи з того, що вони тою своєю безкритичною балаканиною відбирають слухачам ще й ту віру в нашу побіду, яку вони заховали.

Свято Першого Листопада не є місцем для політичного чи якого иншого розрахунку. Це свято обєднання розпорошених народних сил для скуплення їх до дальшого наступу на ворогів нашої державности.

РІДНИЙ КРАЙ І ОБЄДНАННЯ

(Реферат О. Ревюка, голови „Обєднання", на річному засіданню).

(Докінчення)

Рідний край готов дати добрий процент за сі капітали, позичені в Америці, і добру ґарантію. Він зробить усе, щоби тільки сей капітал мати. Мати його оплатиться при його новорозбудженій підприємчивости, справности, купецькій і промисловій експанзивности. Край думає, що капітал сей в Америці дістати дуже легко. Край думає, що американські Українці пересякнуті сим новим духом ще більше, як старий край. Край уявляє собі американського Українця щось в роді Американця. Край не знає, що український імігрант захував, законсервував у собі якраз старі економічні звички, з якими він прийшов зі старого краю трийцять літ тому назад. Край не знає, що головною основою добробуту українського імігранта є все ще переважно старі селянські звички — не підприємчивости, а роботящости; не експанзії, але консерватівної ощадности; не ризиковности, але обмежування своїх видатків до мінімум. Словом, край не знає, що український імігрант се не купець і не промисловець, але робітник, і то не фаховий робітник, а в своїй масі чорноробочий нефаховий. Рідний край має до української іміграції вибуялі претенсії, тоді, як сей край для іміграції нічого не зробив. Рідний край для іміграції не вислав ні одної конструктивної інтелігентської сили. Рідний край не старається навіть пізнати сього імігранта, до котрого він має такі претенсії. Рідний край імігранта не знає. Не знають його навіть ті круги інтелігенції, які його знати повинні. Природна річ, що й се має свої причини. З котрих головною причиною є тяжка боротьба за примітивні основи народного істнування. Та се не зміняє річи. Факт лишається фактом, що рідний край має фальшиве поняття про іміграцію та що він жде від неї річий, яких іміграція сповнити не може. До сих річий належить передовсім, на мою думку, достарчення робучого капіталу для українського економічного життя. Я хотівби, щоби я помилявся. Я хотівби, щоби життя показало, що українська іміграція така, як старий край її собі представляє. Але мої бажання не кажуть мені закривати дійсности.

Краще представляється справа з домаганнями старого краю до іміграції щодо піддержання поодиноких українських установ, як Рідна Школа, Інваліди, Пласт, Луги, Просвіта, Соколи, і так далі. Тут ми богато помагали й ще якийсь час певно будемо могти помагати. Се все є добровільні жертви, незворотні жертви. І власне край не розуміє, як ми можемо давати такі жертви, а відмовляємо дати капіталу. Та се дивне, але правдиве. Наша іміграція скорше дасть жертву на добродійну або патріотичну ціль, як дасть гроші на вклад, на інвестицію в старий край. Старий край для нас се село, земля. Вкладати гроші може значити тільки одно: купити землю або позичити гроші на ґрунт.

Навіть щодо сього, старий край ще нас зовсім не розуміє. Він ще часто робить річи, які в Америці підривають, а не скріплюють жертвенність. Старий край ще часто висилає довжезні „подзенькования", які деморалізують людий, що складають жертви. Рідний край висилає часто сюди делегатів і делегаток, які приносять для рідного краю в збірковій акції більше шкоди, як пожитку. Се не значить, що я заявляюся проти висилки делегатів і делегаток. Я тільки говорю проти висилки невідповідних делегатів і делегаток. Проти висилки людий, які їдуть в Америку для своїх особистих цілий, а за одним заходом беруть собі пару повновластий, ануж там удасться щось зібрати. Висилка таких людий може тільки пошкодити, хоча висилка делеґатів, які вже в старім краю займалися якоюсь громадянською роботою, з відповідними повновластями може причинитися до зрозуміння іміграції рідним краєм та для зрозуміння старого краю іміграцією.

У сьому напрямку кождий, що був у старому краю, мусить признати, що Рідна Школа, Інваліди, та другі подібні центральні добродійні або освітні установи ще далі потребують нашої помочи. Богато з сих важних інституцій без „Обєднання" не моглиби просто істнувати, і тому „Обєднання" мусить тут далі продовжувати свою роботу. Чи ся акція буде скріплятися, чи слабнути, сього не можна наперед знати. Ми робім свою роботу по змозі своїх сил. Народ від нас не може ждати більше, як тільки того, щоби ми свою роботу виконали після найкращого нашого розуміння.

Говорячи про рідний край, не можу ще поминути одної царини народної діяльности, а саме заграничної пропаганди. Занятий тяжкою щоденною боротьбою, народ не міг звернути уваги на сю дуже важну ділянку. Важна вона тому, бо й боротьба на місци, на українській території, представлялась інакше, якби український нарід міг предкладати світови факти сеї боротьби. Будьщобудь, кождий окупант мусівби звертати увагу на такий розголос і нераз мусівби здержуватися з репресіями, коли він знавби, що сі репресії будуть зараз відомі поза границями. Старий край розуміє сю недостачу в своїй боротьбі. Він розуміє, що йому треба робити. Не маючи однак самий досить сил, він жде в сьому напрямку помочи від американських Українців. Говорю про Українців під польською окупацією, бо Українці під другими окупаціями в праці американських Українців займають з природи річи мале місце. Допомога для Українців під другими окупаціями унеможливлена майже зовсім то урядовими репресіями, то малою, низькою свідомістю громадянства, або браком зносин старокраєвого громадянства з американським.

Отсе є ті три галузи життя й боротьби українського народа, які своїми вітками розтягаються аж на Америку, і ними будуть українські імігранти звязані з рідним краєм. Я ще раз підчеркую, що не пустою балаканиною, не обороною народа фразами, не пустомельським патріотизмом, не крикливими кличами, але дійсною, послідовною працею, активністю, жертвенністю. Кому ходить про удержання сеї праці, активности й жертвенности, той буде дбати за її зорганізовання. Хто на зверха тільки представляє себе активним, роботячим і жертвенним, той буде зорганізованість розбивати, той буде шукати виправдань від жертв, той буде приступати до кождої нової організації, а коли вона вдержиться довше й покаже свою живучість, буде відступати й будувати нову, той буде підносити нездійсниму або нереальні кличі, той буде ставити за умови своєї співпраці, щоби все громадянство приняло якісь фантазії, милі його серцю, і так далі і так далі. З отсею слабістю, безхарактерністю, що є наслідками довгої неволі, нам прийдеться боротись. Але ми боротьбою не можемо зражуватися, бо тільки в боротьбі виробляється характер, гарт, сила волі народа, які йому дають можність добути ту силу, що добуває для народа право бути свобідним господарем на своїй землі.

Іван Вазов.

СВЯТОСЛАВ ТЕРТЕР

(Історична повість із часів боротьби за волю Болгарії).
(З болгарської мови переклав Михайло Процик).

(21)

Тут Славка кинулася в обійми свого чоловіка.

Він обняв її, начеб хотів удушити. Потім сказав задиханий:

— Славко, втікаймо!

Одначе тепер вона глянула на нього здивовано.

— Ти в татарському одязі? Що тут робиш?

— Я на службі у хана.

— Чи ти зробив це для мене?

— Ні, я не знав, Славко, що ти тут... Я прийшов тут з розпуки за тобою... але тепер спішімся...

— Дай мені спокій, ти прийшов служити Татарам? Ти продав твій меч ворогам християнства? Геть від мене!... В мене нема чоловіка!... — кричала Славка обурена та відсувалася від Радоіла.

Святослав німий і нахмарений глядів на це. Його упокорив вибух патріотичного гніву цієї боярської дочки, зі здоровою і простою болгарською душею. Воно було йому навіть дуже прикро. Закид, зроблений Радоілові, торкався і його.

Але Радоіл озвався:

— Славко, чого надумуватися? Втікай! Завтра мають тебе вивезти далеко, до инших Татарів. Згинеш у татарському ясирі тай я згину з тобою!

— Геть! Геть! Чорний Ра-[illegible]

І звернулася до виходу.

— Я не лишу тебе у татарськім домі розпусти, божевільна! Або підеш зі мною, або твою кров проллю...

При цих словах добув меча.

Тоді вмішався Святослав. Коротко пояснив Славці, що небезпека, про яку говорив Радоіл, неминуча та коли поминуть теперішню хвилю, все пропало.

Святославова рада була успішна.

— Скажи, чи ти добрий Болгарин? — питалася обурена Славка Радоіла.

— Присягаюся тобі, Славко! Бачиш оцей меч? Він відрубає сто голов, сто татарських голов, проллю ріку татарської крови, щоби ти переконалася, хто такий Радоіл!

Славка подала йому руку, щоби вів її. Всі троє вийшли з намету. Ніч була темна. Смолоскипи не освічували вже далеко поля. Святослав стиснув Радоілові руку:

— Радоіле, ти віднайшов утрачену жінку, бо в тім татарськім таборі бються також вірні болгарські серця. Отямся тепер і будь справжнім Болгарином. Колиж батьківщина покличе тебе, встань на її зазив. А воно станеться небаром. Повідоми лише бояриня Дамяна, де ти...

Замісць відповіди Радоіл поцілував його праву руку. Попращалася з ним також і Славка, що дріжала з радости й жаху.

— Щасливої дороги! — і Святослав показав Радоілові, куди може перейти, так, щоби його не бачили. Повернули на північ.

Втеча і погоня.

Небаром Радоіл і Славка оставили намети далеко поза собою.

Намет, у котрому відбувався пир, білів на горбку, освічений світлом смолоскипів. Вони йшли отвертим полем. Варти за табором були порозставлювані рідко, бо з того боку ніщо не загрожувало війську. Перейшли незамітно лінію варти тай найшлися на волі. Радоіл держав за руку Славку, щоби її не загубити в темряві. Вона дріжала, не говорила ні словечка, стискала лише сильну чоловікову руку. Йшли на осліп. Десь здалека видно було луну пожежі ограблених і попалених сіл.

Найшлися в якійсь долині. Радоіл запримітив якусь доріжку, відійшов від неї на бік, щоби не стрінутися з Татарами. Та з жахом почув напроти себе тупіт кінських копит. У темряві замайорів відділ кінноти. Тоді стиснув ще сильніше Славчину руку та побіг у противлежному напрямку. Одначе кіннота доглянула їх. То були Татари, що вертали з грабежі. Як побачили втікаючих, пігнали за ними. Утікачі мимоволі розділилися, щоби свобідніше втікати. Нараз Славка впала у якийсь рів. Радоіл не бачив того та втікав далі. Кіннота доганяла його, кричали за ним. Нараз побачив перед собою чорні тіни, що загороджували йому дорогу. Побачив із переляком, що Славки нема біля нього.

— Славко! — кричав у розпуці.

— Стій! — кричали Татари з добутими шаблями, готові кинутися на нього.

В цьому безнадійному положенні Радоіл, божевільний з болю і розпуки, добув тяжку шаблюку та кинувся на найближчих напасників. Страшне залізо лискавкою мигнуло понад Татарами і двох із них скинуло із сідла. Шабля обернулася таксамо зі скорістю лискавки, страшні зойки ранених роздалися серед ночі разом із тупотом коней, що втікали з поля болю. Відділ напасників пропав у темряві, а Радоіл оставcя сам. Оглянувся довкола, не було нікого. Задиханий кричав:

— Славко!... Славко!...

Його накликування остали без відповіди. Тому завернув шукати жінки. Думав, що зашпоталася й упала. Довго ходив по пустому полі і накликував. Одначе йому ніхто не відповідав. Коли найшовся на горбку, побачив околицю далеко освічену смолоскипами в таборі. На овиді побачив двох піших людей, окружених кіннотою. Пізнав у них тихсамих Татарів, з якими мав сутичку. Коли добре вдивився в ці темні тіни, пізнав, що одним із піших була жінка. З розпукою пізнав і по ході і по опанчі, що це Славка.

— Славко! — крикнув Радоіл і кинувся їй на стрічу.

(Дальше буде).

1919 РІК

Справлення помилки. У моїй праці сталася прикра помилка, яку я тепер виправляю. У „Свободі" ч. 206, внизу в останній шпальті надруковано: „Спочатку наступ пішов щасливо, але дальше велика ґрупа Шандрука під Оринінім була розбита й відступила".

Тут мушу зазначити, що цією ґрупою командував не полковник П. Шандрук, а полковник Микола Шаповал, який не визначався своєю здібністю військового начальника взагалі й не міг навіть підтримати відповідну військову дисципліну в своїх частинах, що приводило иноді його підлеглих до ексцесів супроти мирного населення. Це й послужило головною причиною до його звільнення тоді з ґрупи та призначення на його місце капітана О. Удовиченка.

Про полковника П. Шандрука мушу сказати, що він визначався завжди добрим організаторських хистом, а в боях завжди стояв у числі кращих командантів Армії УНР. Про його діяльність в згаданих мною часах може послужити характеристикою такий наказ:

„Команда відтінку ч. III. Особистий приказ Команди Відтінку. Постій, дня 28 мая 1919 року. На підставі приказу О. В. К. в Чорткові відходить з зарядження Н. К. Г. А. Окремий Запоріжський Курінь під проводом полковника Шандрука з ґрупи отамана Мартиновича на нове місце призначення. Курінь цей через довший протяг часу, бо з 17/IV с. р. боровся все знаменито рука в руку з частинами галицькими й придніпрянськими проти напасного ворога-наїздника та положив великі заслуги для оборони Української Землі та добра Українського Народу. Вже перед злученням з ґрупою знаний був як одинокий, котрий, окружений майже зі всіх сторін переважаючими силами ворога, удержався хоробро під Вікторією, рятуючи численне майно Української Держави, а відтак, увійшовши в склад ґрупи зараз другого дня, 18/IV. с. р., став тим, на якого плечі звалилася ціла задача оборони лінії Збруча під Гусятином".

В часи позиційної боротьби частина полковника Шандрука, як головна варта ч. II. в Гусятині, совісно та з самопожертвованням мимо всяких невигод і трудів, серед безпереривної непогоди повнила назначену її службу. Кожду ворожу стежу здержала вогнем, все завдала ворогови страти та нівечила всякі його заборчі пляни.

В дни 21 мая заховувався Окремий Запорожський Курінь геройсько в злуці з другими придніпрянськими частинами, коли то він під проводом своєго славетного полководця полковника Шандрука перейшов в Голенищево ріку Збруч та забираючи полонених і воєнну добичу, відкинув ворога з його засиджених позицій. Одною з найзнаменитних подій був удар тих самих частин поновно на ворожі позиції в Голенищево 25/IV. при чім завдано ворогови цілковите пораження на фронті цілого відтінку й забрано йому всі на позиції находячіся кулемети, одну пушку, велику скількість крісів, амуніції та иншого воєнного матеріялу.

„За всі ті доконані діла почувається Команда Відтінку до обовязку зложити іменем Української Народньої Републики щиру подяку Командантові Куріня Полковникові Шандрукові, всім його старшинам і хороброму козацтву. Всі положені такі великі заслуги полковника Шандрука, котрий зумів в найкритичніший момент час удержати в строгій карности все підчинене йому військо, будуть записані в історії оборони нашої землі та стануть взірцем для потомства в ділі посвяти, хоробрости, самопожертвування та любови Рідного Краю. Честь провідникові, честь старшинам і вам герої-козаки. Боріться й дальше в своїй свідомости за добро і волю Українського Народу та виборіть нашій Україні славу. Мартович, Отаман".

В. Кедровський.

Богато втіхи.

Оженився один швець і питають його люде:

— Як там поживаєте зі своєю жінкою, пане майстре?

— О, добре, добре! Маємо обоє богато втіхи!

— А то якої втіхи, чи можна спитати?

— А то такої, що як вона кине в мене горшком і не трафить, то я маю втіху, а як я в неї кину копитом і не трафлю, то вона має втіху.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українці оживають.

18-го жовтня ц. р. в українському життю м. Ню Йорку сталося непомітне „чудо“, а саме: без голосної реклями, без довгих розголошень члени Українського Запомогового Т-ва „Дністер“ та инші Українці прибули громадно на виступ українських національних танків, що давав наш артист-балетмайстер Василь Авраменко з своїми молодшими учнями.

Метою цього виступу було показати всім, кому дорога ідея плекання українського танку та хто ще не мав можливости побачити його на сцені, який милий, делікатний і прекрасний є наш український національний танок у його шляхетній обробці.

Вечір пройшов дуже гарно. Саля щиро ґратулювала молодим танцюристам, котрі пописувалися в танкові один краще другого. Найзавзятіше пописалися „Запорожці“, які були в козацьких строях з білими великими шапками на головах й „рубалися“ шаблями відважно, хоч часом під шапкою й козака не було видно.

Артист В. Авраменко закликав громадянство навчати нашу молодь українських танків і пояснював значіння кождого танку, що має в собі характерні риси з українських народніх звичаїв та селянського, чумацького, козацького, чи гуцульського і т. п. життя.

З діловим словом і закликом вписувати дітей до школи звернувся до громади Голова Т-ва „Дністер“, п. Гузар.

Після цього вечера кілька осіб вписало своїх дітей до школи, бо побачили, яке то гарне наше мистецтво й шкода, коли наші діти не навчаться його.

Чистий прибуток з цього вечера, що лишився після заплачення музики, салі й других видатків, виносить $25.35. Артист В. Авраменко переслав ці гроші через „Обеднання“ на **Фонд Української Військової Орґанізації** в Старому Краю.

Артист В. Авраменко повторив 20-го жовтня ц. р. свій виступ українських танків в салі під українською гр.-кат. церквою на 7 вул. в Ню Йорку. Чистий дохід призначено по половині: на діточу школу при церкві й на школу танків. Цей вечір був сумним контрастом до попереднього, бо люде не прийшли на той виступ, за винятком невеликого числа парохіян.

Бідненька декорація сцени нагадувала незаможне, наче забуте Богом і господарем газдівство з діравими стріхами на бідних хатах, забрудженою криницею й кривими сухорлявими деревцями.

Гурт дітей танцюристів, які, мов веселенькі ріжнокольорові метелики, вибігали на сцену в барвистих українських строях і танцювали наші бадьорі танки, серед того убогого й похмурого уряджения намагалися розвеселити гнітучу атмосферу, що панувала в майже порожній салі — та дарма. Сумно було в ній. Сумно було й тим небогатьом громадянам, що прийшли на цей виступ.

У неділюж, 20-го жовтня б. р., в салі під українською православною церквою на 14 вул. відбувся концерт і маленька вистава одноактівки „Бувальщина“, що влаштував невеликий гурток наших українських співаків.

Невелика саля була виповнена людьми, які з радісними, привітливими обличчями зійшлися разом, щоби почути своїх улюблених артистів. Хвилинами почувалося, що й публика й артисти творять разом одну спільну родину.

Концерт почався співом старовинних українських козацьких пісень, які відспівали наші славні співаки: Г. Павловський, П. Ординський, Г. Шандровський, п. Мірошниченко й Давиденко.

Зворушила серця слухачів пісня „Ой, гаю, мій гаю“ — пісня про дві України: Галичину й Наддніпрянщину, яких лиха доля, мов сестер, розлучила й змусила „в чужих людях жити“. Кінцеве сольо в цій пісні барітона Павловського „та треба привикати“ було величне й сумне, мов страждання душі народньої.

В пісніж „А вже літ із двіста як козак в неволі“, на жаль, не передано тої величи й глибокого змісту цієї пісні, що зпонад 200 літ своїм сумом козацьким промовляє й до нас, дітей сучасного. Також було би краще, колиб хор співав ті пісні без непотрібного диріґування рукою одного зі співаків та не тримав ноти в руках, які були непотрібні для тих добрих співаків.

Пісня „Сонце низенько“ пригадала слухачам літній вечір на Україні в щасливі дні минулого.

Багато пісень, багато рідних мельодій пролунало в той вечір у виконанню тих талановитих наших артистів, що співали соля, дуети й т. д.

Ніжний кольоратурний сопран оперової співачки п. Марії Гребенецької чарував слухачів своєю глибокою повнотою й красою та легкістю, якої не маю сил порівняти; скажу хіба, що ті мягкі мельодійні звуки ніжного сопрана нагадали мені цвітучі поля зеленого жита, що тихо хвилюється під ласкавим весняним вітром і шепоче казку про молоду дівчину, що козака дожидала, чи доленьки-щастя для себе благала.

Прекрасно виконав бас-барітон Павловський пісню „Сам пю, сам гуляю“, передавши в ній глибоко сховане горе сильної української натури, котра впала в безнадійність, відчай...

Але пісня „Розвилися круті бережечки“, яку проспівав барітон Ординський, була тим талісманом, що вогнем бив по нервах української істоти. Молодий та міцний козак співав перед повним небезпеки боєвим походом і спів той, мов металь міцний, дзвенів і вільно лився й, жартуючи, говорив про забаву-смерть для лицаря. Говорив він про козацьку червону китайку, що розстелена буде по степах широких, говорив так весело, бадьоро, з такою певною вірою в те, що слава козацька не змарніє, хоч і журиться козак, що „чогось наша славна Україна зажурилася“.

Одноактівку „Бувальщина“ грали не зле. Знаменитий бас Г. Шандровський грав ролю селянина-господаря, громом лунав по салі. Але тип українського флегматичного селянина, який має сварливу хитру жінку, невдало переданий артистом, бо наш селянин є більш поважний, більш степенний у відношенню до себе й цього не любить показувати; український селянин не любить нервових чи гарячкових слабеньких рухів, хочби й у гніві, як передавав Г. Шандровський. П. Давиденко, дяк, п. Мірошниченко, парубок, пані Грушко, жінка, та Барчанівна, дівчина, відограли свої ролі задоволяючо.

На загал вечір зробив гарне враження й бажано булоби, щоби наші талановиті артисти далі робили такі вистави, які дають публиці артистичне задоволення й виховують її.

Джмелик.

ДІТРОЙТ, МИШ.

Український Національний Хор „Думка“ на обіздці.

Український Національний Хор „Думка“, котрий стоїть під проводом гр. Івана Атаманця, розпочав по довшім літнім випочинку знову свою інтензивну працю на полі українського мистецтва на чужині. На цей сезон починає хор свій репертуар виступом в „Дітройт Макабіавдиторії“, в неділю, 10-го листопада. Місцева українська громада знову має нагоду почути красу тої рідної пісні, котрою хор „Думка“ багато разів чарував американську публику. Українська громада повинна бути гордою з того, що має в себе свій дійсно громадський хор, котрий ніколи не відмовляє їй своєї помочі в загально-народній справі. Можна надіятися, що українська громада в Дітройт щиро привитає оту дальшу працю Хору.

По виступі в Дітройт Хор вибирається на обіздку по більших місцевостях стейту Мишіґен. Виступатиме: в суботу 23-го листопада о 8-ій годині вечером в Флінт, Миш., в Гайскул авдиторії. В неділю 1-го грудня о годині 4-ій пополудні в „Прудденс Авдиторії“ в Лансінґ, Миш. В половині або при кінці грудня виступить Хор в Джаксон, Миш. Поза вище згаданими виступами Хор має на меті виступати в слідуючих місцевостях стейту Мишиґен: Роял Овк, Бірмінґгем, Дірборн, в університетській авдиторії в Анн Арбор. А коли ще зложаться добре обставини, то виступить ще в Толідо та Клівленді. Українські громадяни в вище наведених місцевостях повинні вже заздалегідь робити відповідні до концертів підготування, щоб цим улегшити працю самому хорові. По ширші інформації можна відноситися на адресу голови У. Н. Х. Д. Т. Зарембського. Зібрані фонди, по оплаченню коштів, підуть на будову памятника Тараса Шевченка в місті Дітройт.

Петро Зарембський,
5040 Six Mile Rd. E,
Detroit, Mich.

У лікаря.

Ой, головонькож моя бідна, не видержу, не видержу!

— Не журіться, пані, видержите! Нічого вам не буде! Я перебув таку саму недугу й бачите, як добре виглядаю!

— Е, ви мусіли мати якогось доброго лікаря.

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

ЗА РІК 1928—1929.

1928.	ПРИХІД:	ВИСЛАНО ДО КРАЮ:
1) З перенесення	$ 571.22	
2) Жовтень-листопад	2,876.61	3,269.00
3) Грудень	3,581.86	3,577.00
4) Січень — 1929	2,283.84	2,199.00
5) Лютий	3,667.25	3,612.50
6) Березень	1,614.53	1,567.00
7) Квітень	827.08	842.00
8) Травень	750.03	718.00
9) Червень	498.95	516.60
10) Липень	3,628.00	3,598.18
11) Серпень	812.03	799.00
12) Вересень	987.78	909.50
13) Жовтень (до 20-го)	692.70	
14) Процент	12.20	
	$22,800.08	$21,607.78

НА ЯКІ ЦІЛИ:

1) Дім Інвалідів	$6,350.00
2) РІДНА ШКОЛА	3,950.00
3) Боєвий Фонд	3,050.00
4) Допомога Інвалідам	2,400.00
5) Просвіта у Львові	1,066.00
6) Політичні Вязні	650.00
7) Захист для робітників пера	400.00
8) Студенти	300.00
9) Академія Наук у Києві	300.00
10) Реміснича Бурса, Львів	250.00
11) Народний Дім, Миколаїв коло Гаїв	250.00
12) Памятки Галицької Армії	200.00
13) Пропамятна Книга	200.00
14) Українські Пластуни	180.00
15) Читальня Просвіти в Стрілисках старих	155.00
16) Просвіта на Лемківщині	200.00
17) Сироти	150.00
18) Український Шпиталик у Львові	150.00
19) Народний Дім в Добрій	110.00
20) Українська Захоронка у Львові	100.00
21) Письменникам	100.00
22) Дар для Олеся	100.00
23) Делеґатка Союза Українок	100.00
24) Національний Музей у Львові	100.00
25) Дім Академічний у Львові	100.00
26) Інваліди у Франції	100.00
27) Краєва Преса	60.00
28) Гімназія в Рогатині	50.00
29) Українська Орхестра у Львові	50.00
30) Народний Дім в Плотичі	50.00
31) Луги	50.00
32) Зворот Сиротинцеви У. Н. Союза	26.00
33) Кооператива в Красицях	25.00
34) Поправа могил	25.00
35) Читальня Просвіти, Добряни	15.00
36) Українські Часописи	10.00
37) Кошти пересилки грошей і листів до краю	227.78
Разом	$21,607.78

ПРИХІД:

Загальний прихід	$22,800.08

РОЗХІД:

1) Вислано до краю	$21,607.78	
2) Кошти подорожей урядників на засідання	90.00	
3) Кошти ведення канцелярії, марки почтові, телеґрами, висилки меморіялів	314.12	
4) Скринка почтова	16.00	$22,027.90
Остає в касі Обєднання		$772.18

Який процент ужило Обєднанне з приходів на видатки?

Прихід	$22,800.08
Висилка до краю	21,607.78
Остає	$1,192.30
В касі Обєднання	772.18
Видатки діловодства виносять разом	$420.12

себто не цілих 2% загального приходу.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

З забави на Рідну Школу.

Дня 29. вересня уладили приятелі й знайомі несподіванку членови У. Н. Союза, гром. Михайлови Квас і його жінці Анні. Відвідавши їх на їх власній фармі, чесні гості не забули серед забави і співу за Рідну Школу в старім краю. Гр. Петро Лемішка забрав голос і горячими словами пояснив долю нашої Рідної Школи під ляцьким ярмом, взиваючи зібраних, щоби по змозі дещо жертвували на допомогу школі та щоби переводили збірки при найменшій забаві. Потім гр. С. Цюпка і Д. Бодак перевели збірку. Жертвували слідуючі: Т. Лемішка 2 дол.; В. Михалюк, В. Труфин, П. Коницький, Т. Сюрко, Д. Бодак, С. Коницький, П. Серпюк, С. Цюпка, Н. Косован, І. Макаровський, С. Комарянський, Т. Вітковський, Н. Вільчинський по 1 дол.; Й. Юркевич, І. Польовий, О. Віньовський по 50 цнт. Разом зібрано 16 дол. і 50 цнт. Гроші вислано до краю через Обєднанне.

Один з гостей.

Анатоль Курдидик.

ТОВАРИШЕВІ.

Там, при тій доріжці в полі
В таку осінь чарівну,
В плитку яму покрай лану
Хтось поклав Тебе до сну...

Так... Шуміло гайвороння...
Летів лист — чорнів терен...
... Ти остав один самітний —
А ми йшли кудись ген-ген...

Ми вертали всі похилі...
В груди зойк — і той погас.
Проходили попри тебе —
Як вже сніг шляхи притряс

Скрізь пустка була по нивах.
Зівала понуро даль...
І Тебе оттам лишати
Такий жаль був... Такий жаль...

ПОДЯКИ.

Цею дорогою маю честь подякувати У. Н. Союзови і його урядникам за скоре виплачення мені посмертного в сумі $1000 по моїм мужу бл. п. Миколі Андріїву.

Також складаю сердечну подяку товариству Запорожська Січ і його урядникам, котрі причинилися до звеличення похорону.

Анастазія Андріїв з родиною,
Роечстер, Н. Й.

Я, нижче підписана, вдова по покійному Дмитрі Бойкови, складаю сердечну подяку головним урядникам У. Н. Союза за виплачення посмертного в сумі $1000. Тепер у своїм важкім горю я пізнала добре, яким великим добродієм є У. Н. Союз. Рівнож щиро дякую урядникам і членам 187 відділу У. Н. Союза й всім иншим, які віддали покійному послідню прислугу.

Катерина Бойко,
Тейлор, Па.

Валентин Скиделський.

КАЗКА ПРО НЕНАВИСТЬ ЧУЖИНЦІВ.

Нещастєм народів є, що вони взаймно не знаються. З такого незнання зроджується казка, що вони взаймно ненавидяться, або що загалом ненавидять чужинців. Китай належить до таких країн. Інші народи дуже мало що знають про Китайців, а за те крідко вірять, що Китайці ненавидять чужинців. Та не треба також мішати національної самосвідомости з „ненавистю чужинців".

Першого Китайця в мойому житті побачив я ще малим хлопцем у Відні на Рінґштрасе. Мав він на собі плащ, схожий на жіночий, з пестрого, тяжкого шовку, круглу шапочку з блакитним мандаринським ґудзиком, із під якої звисала довга коса, що сягала понижче бедер. На ногах мав гарні пантофлі.

За Китайцем ішла товпа вуличників, висвистували та викрикали. Один із хлопців відважився навіть потягнути Китайця за косу. Прибігли два полісмени й оборонили чужинця перед хлопчиськами. Та вони все ще бігли за Китайцем здалека й прозивали його.

Я подумав собі тоді, що то було би зі мною, колиб я так попався між Китайців: один одинокий білий, без коси між жовтими, а тамошні вуличники такcамо гналися би за мною та насміхалися би з мене.

Двацять літ пізніше доля загнала мене наслідком революції справді у Китай. Два місяці від раннього ранку до пізного вечора ходив я по Шанґаї та шукав праці. Зпочатку їздив я трамваєм (третьою клясою: одинокий білий серед обідраних, зіпрілих китайських кулі, а на мене гостро й докірливо глядили білі з першої кляси трамваю), а потім прийшлося ходити пішки, бо не було грошей.

Шанґай! Вавилон Далекого Сходу. Колись мочаристе рибацьке село, тепер величезне місто, до якого причалюють велитенські кораблі ріжних держав. Та хоч чужинці приходили тут проповідувати християнство, братерську любов, то ще донедавна в публичнім огороді (що належить до міжнародньої управи міста) писався напис „Вступ собакам і Китайцям заборонений"!

Майже всі втікачі після війни та революції не могли „прилично" зодягатися. Я також ні. В подертому, вилатаному плащі ходив я від хати до хати, стукав до дверей та питав, чи не мають для мене якої роботи. Та ледви шанґайські білі мешканці побачили мене обдертого, заразже зачинювали двері передімною. Вкінці мусів я випровадитися з кімнатки на піддаші моряцького салуну. Пішов я на вулицю. Мав я ще кілька китайських долярів. На вулиці не міг я довго бути, бо дощ лив наче з цебра. Що тепер робити? Знову від хати до хати, від дверей до дверей? Ні! Коли мене білі брати так „приняли", то треба мені пійти між погорджених Китайців... Я пригадав собі того мандарина у Відні, за яким так гналися вуличні хлопці.

Завернув я в бічну вуличку та найшовся в лябіринті вузеньких, кривих вуличок. Хоч подав дощ, вулички аж кишіли від Китайців. Найбільше з них понакривалися грубим, діравим вітрильним полотном, яке то викидають із кораблів, як непотрібне. Так то вештаються тут Китайці в пошуканці заробітку, хліба.

В уличках чути було всілячиною: сирою шкірою, яку тут гарбують майже на вулиці, свіжими гиблівками, зогнилими овочами. Тай бив у ніс запах риб, які смажуть на поганім фасолевім олію — одначе всі ці запахи вбивав запах чіснику.

— У мо ціян ші-ші мо ціян? (За пять чи за десять центів?) — спитав мене слуга, що розносив страви, коли я боязко сів біля круглого стола між двома на-пів нагими мускулярними кулі.

— Ші мо ціян... — сказав я та зараз у душі докоряв собі за марнотратність. Жовтий хлопець прийшов за хвилю з великою дошкою та поклав перед мене невеличку деревляну посуду, але з чубком наложену рижом, дві-три тарілочки якоїсь апетитної зеленини (похожої на морські ростини) та шматок підозрілої риби. Кулі, що сиділи біля мене, дістали тесаме — лише без риби — за пять центів.

Цікаве — ніхто у величезній харчівні не дивувався, що я одинокий білий забрив тут. Колиж і глянув хто на хвилиночку, то це не був погляд ненависний, а радше співчуваючий. Може вони розуміли мене, що я голодний і безпомічний, покинутий долею у місті, якого могучі білі мешканці просто оставили мене на поталу злидням.

Оба згадані кулі цікавилися меньше мною ніж моєю рибою. Я ще її не кушав. Сухий риж смакував мені, також зеленина, тому не дуже рвався до риби, смаженої на поганім фасолевім олію. Тому я постановив цю рибу вжити за приману. Ввічливо підсунув я тарілку насамперед уліво, колиж кулі відмовляючись ввічливо встромив брудні пальці в олій та відломив собі невеличкий шматочок риби, посунув я тарілку на право і тут повторилося тесаме.

Та коли я уявляв собі, що на цьому скінчиться, то я помилявся. Один кулі кликнув на послугача і зараз прийшов він із повніською чаркою рижової горівки. За неї оба кулі заплатили по два мідяки. Приязно рівночасно схопили оба чарку та підняли її мені до уст. Ах! яку то заміну зробив я! Цеж була справжня сивуха, аж крутило мені в носі! Риба, що нею я погордив, в порівнанні з цією горівкою, пахла найприємнішими запахами!

Коли ми сходили всі три трохи підогнилими сходами, ми вже заточувалися. Кулі не знали, що я втік зпід більшовицького володіння. Вони знали лише, що тамошній нарід зірвався був до волі та добачували в мені брата.

Сильна рижова горівка випарувала мені з голови, коли я, проваджений під руки обома кулі, знову опинився на якихсь хитких сходах. Ми прийшли до кватири, в якій ночували вбогі люди. Господар казав собі згори заплатити. Пять мідяків. Ми мали щастя. Найшли ще три причі, одна понад одною яких три чверти метра. Та причі були не лише при стінах: ціла кімната була повнісенька їх аж до самих дверей. На причах видно було на-пів нагих кулі, а всі курили. І мої оба товариші закурили люльки, я з останків тютюну скрутив собі папіроску.

На годиннику недалекої церкви вибила девята година. Господар загасив ґніт, що світився в консервовій коробці, наповненій оливою. Помало стихав гамір, чути було лише цепіт, та вкінці й він затих.

КИТАЙСЬКІ ПОКУПЦІ.

На вулицях більшого китайського міста великий натовп. Головно зрана, коли приходять околичні селяни, годі перетиснутися поміж товпою синьо зодягнених людей з ношами на плечах або між візками, які тягнуть буйволи з залізними кільцями через ніс, або мули у поводах. Гриміт, крик, проклони, бо китайський мужик не зробить нічого без проклонів. Китайські проклони в своїй неперебірчивости не уступають московським. По вулицях розлягаються крики купців, дзвонять дзвінки барберів, тарахкають об стіни товчки працюючих лікарів-шарлатанів, що товчуть славну траву „уля". Ця трава, як упевняють, „охороняє ноги від ран і при найдальшій мандрівці". Справді: знаменита ростина на оклади. Манджурські селяни обвивають нею ноги, а потім надягають обуву „уля", незнану в Китаю. Понад товпою мають у повітрі та іскряться до сонця барвні, часто золочені купецькі знаки. Двері крамниці та ґзимси над ними також помальовані пестро: червоно, блакитно, зелено, що на сірих стінах і під сірими крівлями гарно виглядає.

У будках обіч улиці виставлені найріжніші вироби й артикули, починаючи від зеленини (городовини), а кінчаючи мясом. Усе це ненакрите потопає й валається в хмарах куряви, яку знімає вітер і товпа прохожих. Домашні вироби з ахату, опалю й ін., які з над Амуру, з гір приносять номадські племена. З того виробляють перстені, нараменники (бранзолетки) ґузики до шапок, коробочки на тютюн й інші дрібниці, часом дуже гарні, одначе все дуже дорогі. **Для чужинця всюди в Китаю інша ціна, що перевищає часто тричі ціну для тубильців.**

— Ти в нас купиш лише раз, а вони купують усе, — пояснюють купці, коли їх чужинець спитається, чому так дорого. — Коли купуватимеш часто, то й для тебе обнизимо ціни.

В більших крамницях чужинця попросять до бічної кімнатки, подадуть чаю, покажуть товари, ба й образки, не все... приличні. Такі образи вішають навіть у ліпших крамницях біля зеркал, китиць штучних цвітів, порцелянових ваз і инших прикрас, часто зараз біля вівтарика охоронних духів. Ба, часто в день Нового Року посилають собі приятелі взаємно такі образки з побажаннями. Ніхто цього не вважає нічим злим, не скривається з цим і не встидається того. Жінки та дівчата дивляться на такі образки зовсім спокійно, хоч Китайка завстидається, коли чужий чоловік побачить її нагу ногу, а Китаєць встидається, коли хтось питається про його жінку. Та треба зазначити, що ці образки не є доказом якоїсь загальної неморальности — не більшої, ніж в інших країнах — але є останками якогось старого культу, який лучив деякі поняття з розумінням щастя, здоровля, спокою, багацтва... Старий пастирський та хліборобський культ.

У всіх крамницях дуже богато товарів. Чемні, услужливі купці не виявляють найменшого неспокою, коли прийти, переглядати крам і нічого не купити. Зате бувають крамниці, що не хочуть продати краму, виложеного на виставах. Тоді глядять на охочого купити щось спокійно, рівнодушно, начеб нікого не було.

Кожен, хто має довший час взаємини з китайськими купцями, хвалить їх чесність, солідність, услужливість.

Управитель російсько-китайського банку в Чічіґарі так сказав про Китайців:

„Китаєць зробить умову, яку може, але по заключенні умови ніколи не заведе надії. Колиж хто має сповнити для нього якийсь обовязок, усе узглядноє с[т]авили; Китайці після війни самі зголошувалися в банку та признавалися до своїх довгів, хоч знали, що векслі затратилися, а навіть не було банкових книг! Крім Китайців ніхто інший того не зробив. У Китайців ми не втратили нічого, хіба в тих, які згинули на війні".

Кредит у Китаю дуже поширений. Торговці дають досить великі суми лише на слово, без векселя. Кожде місто, а навіть і більше село має щось у формі задаткової каси. Поширені теж льомбарди (заставничі доми), які служать як склади дорогоцінних річей для майна заможних родин. У тих льомбардах можна купити наліцитаціях часто предмети старого китайського мистецтва, а навіть дуже цінні річи.

Місто Чічіґар має около 70,000 горожан. Само нічого не виробляє, околиця досить неврожайна, пісок, що вимагає богато гноєння. Сіють тут передовсім просо ріжних родів, біб, горох, бараболі, зеленину. Бураки ростуть дуже великі, огірки також, червона редьковця тут завбільшки великої редьки. На базарі богато цукрової салати, яку їдять або сиру або приправляють її з мясом замісць солодкої городовини. Чічіґар головне комунікаційне місто: тут схрещуються шляхи з Ґірину, Мукдену, з Азіхи та Владивостоку, а вкінці й з Благовіщенська.

На північ посилають відсіля товари, а саме олій бобовий та льняний, ґанщін (горівка з проса), ріжні промислові вироби, оружжа, залізні вироби, образи, сідла, ґалянтерійні товари, горшки, порцеляну, мідяні вироби.

Велика торговля з Монголією й Приамурєм має тут свої склади та контори. Місто дуже брудне, закурене, віють сильні вітри. Вітер віє все та знімає великі куряви навіть кілька годин після дощу. Відси походить сіра краска міста, хмар людей, будинків і нуждених дерев, що ростуть подекуди. Посеред міста стоїть якась твердиня, окружена високим муром. Місто також окружене муром, а ведуть до нього величезні брами, які давніше замикали зі заходом сонця. Над склепіннями воріт є вежі. У браму входиться довкола мурованого щиту. Мури дуже сильні та високі, могли бути в давнину знаменитою охороною перед наїздниками неприятелів. Нині вони без вартости. Китайці це розуміють, тому не стараються їх заховати.

МЕТЕР НА СЕКУНДУ.

Табеля скорости: слимак робить на секунду 0,0015 метра; вода більшости рік (потоків) 0,9; воздух, що ледви ворушиться 1; кінь у ході 1,1; пливак 1,14; піхотинець (жовнір) 1,3; муха підчас спокійного лету 1,6; піхотинець у скорому ході 1,7; повільний вітер 2, почтовий віз 2,7; кінь у возі (фякрі) 3.8; човен з одним веслом 3,83; свіжий воздух 4, кінь, коли біжить чвалом, 4,5; кораблі зі скорими вітрилами 4,6; пересічна скорість пароплавів 5; чоловік, що скоро, але не багато біжить, 7.18; вітрильний яхт 8,2; вправний спортовець на лижвах 9,5; дельфін 10,29; океанський пасажирський пароплав 12,2; найскоріший переґоновий кінь, коли біжить ристю 11,66; найбільша скорість тягарових поїздів 12,5; вельосипед — найбільша скорість 15; буря 16; найвища скорість особових поїздів 22; поспішних поїздів 25; англійський переґоновий кінь 25,3; ґазеля 27; орел 31,25; яхт, що плаває між ледом, 33,60; нагальний ураган 39; почтовий голуб 51; ластівка мурівка 137,5; голос 330; стрільно полевої артилерії 442; куля з кріса піхотинця 645; точка на рівнику у відношенні до обороту 450; стрільно позиційної артилерії (що стоїть на місці) 725; земля в свому обороті довкола сонця 38.000; світло 299,865; електричність у телеграфічному дроті 11,690,000; електричність у 6-міліметровім мідянім дроті 267.600.000.

Більша небезпека.

Чоловік (у суперечці з жінкою): Ти певно тепер будеш погрожувати мені, що втечеш до своєї матері.

Жінка: Навпаки, я спроваджу її сюди.

—o—

І на те є рада.

— Олю, пан Комаринський заявив мені, що хоче з тобою женитися. Я вже згодився.

— Ах, тату, я ще замолода і ще хочу жити з мамою.

— Маму візьмеш з собою.

—o—

Порадив.

Віритель: Я не можу приходити до вас кожного дня за своїм довгом.

Довжник: Я вам пораджу. Приходіть що середи.